

РЕЦЕНЗИЯ

на трудовете на ас. д-р Александра Данкова Парашкевова, кандидат в конкурс за заемане академична длъжност „доцент” по професионално направление 3.7. Администрация и управление, специалност Организация и управление на производството (Публичен бизнес мениджмънт и предприемачество) за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”, обявен с ДВ бр. 103/23.12.2011 г.

1. Общо описание на представените материали по конкурса.

Ас. д-р Александра Данкова Парашкевова е единствен кандидат по конкурса обявен от АС на ВСУ по посочената специалност.

Списъкът на представените по конкурса научни трудове на кандидата наброява 44 заглавия с общ обем 1556 стр. Тридесет от тях са публикувани преди получаване на образователна и научна степен доктор, а 14 с 581 стр. след това. Общо трудовете включват:

- Монографии – 3 бр. със 704 стр.
- Студии – 2 бр. със 103 стр.
- Статии – 17 бр. със 186 стр.
- Публикации в чужбина – 12 бр. със 129 стр.
- Доклади – 3 бр. с 25 стр.
- Учебници и учебни помагала – 6 бр. с 381 стр.
- Научно приложна проектна разработка – 1 бр. с 26 стр.

Трудовете след получаване на образователна и научна степен доктор могат да се разпределят в 4 групи:

- Монография – 1 бр. с 296 стр.
- Студии – 1 бр. с 85 стр.
- Научни статии – 3 бр. с 33 стр.
- Публикации в чужбина – 1 бр. с 16 стр.
- Самостоятелен учебник на английски език – 1 бр. със 157 стр.

Частта на кандидата е коректно отделена от съизпълнителите с разделителни протоколи.

Трудовете са посветени на актуални проблемни въпроси на организацията и управлението на производството. Всички представени за рецензиране трудове след получаване на докторска степен са самостоятелни. В тематично отношение трудовете са ясно фокусирани към три теоретически и практически, взаимосвързани проблемно-тематични области:

- Публичен бизнес мениджмънт и предприемачество – самостоятелна монография I.3, колективна монография I.1 и статии: II.2; II.8; II.9; II.12; II.17; II.18; публикации в чужбина: III.23; III.24; III.25; III.26; III.28; III.29; доклад IV 36 и учебници: V.38; V.43.
- Аутсорсинг - колективна монография I.2 и трудове I.3; I.4; II.13; II.14; II.15; II.16; II.19; II.20; II.21; II.22; III.27; III.30; III.31; III.32; III.33; III.34; IV 37; V.39.
- Управление на човешките ресурси - трудове II.6; II.10; II.11; III.34; IV 35.
- Маркетинг – трудове V.40; V.41.
- Иновации – труд V.42.
- Методология на обучението – труд VI.44.

Първата група от трудове включва участие в една самостоятелна и една колективна монография, шест статии, шест публикации в чужбина, един доклад и един самостоятелен учебник на английски език на тема ”Предприемачество”.

Втора група съдържа една колективна монография, две студии, осем статии, шест публикации в чужбина, един доклад и един учебник.

Трета група включва три статии, една публикация в чужбина в Списание „Научно-технически вестник“ на Санкт-петербургски политехнически университет и един доклад

Четвърта група включва две учебни пособия по маркетинг, а пета група едно по иновации. Шеста група е един методологическо пособие за Е-обучение по екотуризъм.

Изброените трудове са насочени основно за идентификация и решаване на проблеми на публичния бизнес мениджмънт и предприемачеството. Паралелно с това подчертано е вниманието към политиката и практиката на публично-частното партньорство и в частност аутсорсинга в администрацията. Имат актуален характер поради естеството на осъществявания в страната икономически преход и трансформация на административната дейност. Свързани са непосредствено с научната специалност и тематичната област на конкурса, поради което се приемат за рецензиране без изключение.

2. Обща характеристика на кариерното развитие, научната, научно-приложната и педагогическа дейност на кандидата.

2.1. Кариерно развитие.

Кандидатът от 2004 г. изучава и е завършил семестриално обучение с право за полагане на държавен изпит по първа специалност „Право“. Завършва ВСУ „Черноризец Храбър“ през 2007 г. с образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по втора специалност „Стопанско управление“, профил „Индустриален мениджмънт и предприемачество“. През 2008 г. получава степен „магистър“ по специалност „Индустриален мениджмънт“ в Технически университет, Варна. В периода 2009-2011 г. преминава обучение и успешно защитава докторат на тема „Аутсорсинг в териториалната администрация – бариери и фактори за усъвършенстване“ по научна и образователна специалност 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ във ВСУ „Черноризец Храбър“.

Започва професионалната си кариера през 2004 г. като сътрудник в Медия център на Технологичен институт на ВСУ. От 2004 до 2006 г. е сътрудник в офис „Международни проекти“ на Университета. През 2007 г. е редактор в Медийния център, а от септември 2007 до март 2008 г. хоноруван асистент по „Маркетинг“ в катедра „Администрация и управление. От март 2008 до настоящия момент е редовен асистент в същата катедра.

През 2006 г. изпълнява едносеместриално обучение по програма Сократес/Еразъм в Университета в Порто, Португалия. През 2011 участва в координацията и организацията на провеждането на 19-та международна научна конференция на NISPAsee в гр. Варна.

Владее отлично немски, английски и руски език.

2.2. Научна дейност.

Представените по конкурса трудове характеризират научната дейност на кандидата в пет годишен период на университетска работа и две годишен период след защита на докторската дисертация. Пет от публикациите – две в чужбина и три в страната, свързани с аутсорсинга са използвани при докторската защита. Конкурсните трудове обхващат значителна по обем дейност на кандидата по актуални проблеми на публичния и бизнес мениджмънта и предприемачеството. Дават ясна представа за неговите научни интереси и позволяват да се направи преценка, че изпълняваните изследователски работи са насочени преди всичко към повишаване на ефективността на мениджърската дейност в публичния и бизнес сектора в процесен, предприемачески и теоретико-приложен аспект. Между тези трудове особено място заема самостоятелната монография по темата на конкурса, на която ще бъде отделено особено внимание.

Публичен бизнес мениджмънт и предприемачество – самостоятелна монография I.3, колективна монография I.1 и статии: II.2; II.8; II.9; II.12; II.17; II.18; публикации в чужбина: III.23; III.24; III.25; III.26; III.28; III.29; доклад IV 36 и учебници: V.38; V.43.

Представената от кандидата в тази група самостоятелна монография на тема “Публичен и бизнес мениджмънт и предприемачество (насоки за модификация в началото на XXI век)”, издание на УИ на ВСУ от 2012 г. представлява обобщение на научните интереси и свидетелство

за резултатите от предходната дейност в предметното направление. Този труд обобщава е носител на основните приноси, поради което заслужава по-голямо внимание. Има обем 296 стр. вкл. библиография от 223 източника, от които 163 на латиница. Изпълнен е изцяло след получаване на докторска степен.

Трудът е посветен на проблематиката на трансформацията на предприемаческата дейност в публичния сектор и бизнеса в съвременните турболентни условия на околната среда, значимостта на което е аргументирано изложена в увода на труда. Трансформацията основно се свързва с приемането на концепциите и обединяването на ориентацията на частните и публични предприемачи към увеличаване на организационната стойност.

Основна идея на труда е да предложи систематизирани знания за иновативния аспект на предприемаческата дейност и допълни знанията за изграждане на конкурентноспособност, както на бизнеса, така и на публичните организации. Вниманието на автора е фокусирано към възможността и необходимостта от прилагане на партньорства, включващи бизнес практики, подобряващи ефикасността и ефективността на публичните организации. Има ясно определен обект и предмет на изследване. Обект на изследването са **организационните системи на бизнеса и администрацията**, а предмет **„закономерностите и тенденциите в развитието на предприемачеството, както и насоките, формите, механизмите и инструментите за неговата модификация, породени от новите реалности”**. Изследователски проблем са нееднозначните съдържателни и структурни промени на организациите, под въздействие на предприемачеството. Основна теза на автора е, че за да отговорят на предизвикателствата на средата бизнес и публичните организации, въпреки своите различия, сближават позициите си по отношение на управленския инструментариум. Следствие от това е необходимостта от съвместяване на частното с публично предприемачество в публично-частно организационно поведение. Цел на изследването е да **„...оцени както еволюцията на теорията на предприемачеството, така и развитието на държавната политика по отношение на бизнеса...да идентифицира приликите и разликите между частното и публично предприемачество...насоките за модификация и на бизнес системите и на административно-управленската система, на управленските инструменти, които осигуряват съществена промяна в подходите, процесите и механизмите, за да се постигне ориентация към предприемаческо управление”**.

Авторът поставя за изпълнение шест задачи: обосноваване на процесния характер на бизнеса и предприемачеството; анализиране на релацията „големи-малки” и средни предприятия при трансформация на бизнеса; идентифициране на модели на бизнес и предприемачески процеси; предлагане на индикатори за оценка на стратегическите фактори за организационен успех; анализиране на възможностите за предприемаческо управление на публичните организации; предлагане на референтна рамка за изследване на публичното предприемачество.

Посочените елементи на научното изследване са логично съгласувани.

Структурата на труда включва три глави.

Първата включва знания за бизнесът и предприемачеството като процесни явления, разгледани като теория и концепции, вкл.: икономически, управленски и предприемачески акценти на бизнеса; еволюция на понятията, концепциите и теориите за предприемачество и релацията „малък-голям” бизнес при трансформацията на бизнеса.

Втората глава разглежда предприемаческите аспекти на организационния мениджмънт, вкл.: модели на бизнес и предприемачески процеси при предприемаческо управление; стратегически насоки в развитието на бизнес системите през XXI век и основни модификации на процеси и компетентности в бизнес мениджмънта.

Трета глава изследва предизвикателствата и проблемите пред теорията и практиката на публичното предприемачество. Съдържа анализи на: модификацията на държавата в икономически и административен контекст; концептуални проблеми на публичното предприемачество и институционалните трансформации в резултат от прилагане на инструментите за публично предприемачество.

Съществен принос на труда е представянето не само на специфична информация за предприемаческите тенденции бизнеса и публичните организации, но и ясно очертаване и систематизация на знания за основните институционални промени под въздействие на прилаганите инструменти за публично предприемачество.

Тази монография ясно и убедително представя постиженията на д-р Ал. Парашкевова по разглежданата проблематика и има характер и качества на хабилитационен труд на кандидата. Това се аргументира с обстоятелството, че получените значими резултати, включващи задълбочено и съдържателно представяне на материята на предприемачеството, дават основа за изграждане на съвременни умения и способности за работа в бизнес и публичния сектор.

В тази група не може да не бъде споменат колективния монографичен труд „Предприемачеството в глобалната икономика” (труд I.1). Характерно за него е подчертана зрялост и задълбоченост на получените изследователски резултати, както по отношение на използваните форми на предприемачество, така и за неговото бъдещо развитие

В тази група е и труд V.43 „Entrepreneurship”, учебно пособие на английски език за чужди студенти, изучаващи предприемачество по програма Еразмус или други програми. Трудът представя в теоретичен и приложен план същността и особеностите на предприемачеството. Представя неговата роля в глобалната икономика. Изяснява основните характеристики и тенденции за развитие на малките и средни предприятия. Очертава формите на взаимодействие между малките и средни предприятия и големия бизнес. Предлага материали за допълнителна подготовка на обучаваните. Пособието представя по синтетичен и леко усвоим за студентите начин основни знания и умения за естеството на предприемаческата дейност.

Аутсорсинг - колективна монография I.2 и трудове I.3; I.4; II.13; II.14; II.15; II.16; II.19; II.20; II.21; II.22; III.27; III.30; III.31; III.32; III.33; III.34; IV 37; V.39.

Това направление на изследвания включва множество трудове, между които по синтетични и обемни са една колективна монография, една студия с обем 85 стр., три статии и една публикация в чужбина. Всички тези трудове разглеждат различни въпроси, свързани с аутсорсинга при публично-частното партньорство.

Монографията на тема „Аутсорсинг” е едно от първите изследвания в страната на аутсорсинга като форма на ПЧП и нова система за бизнес организация в страната. Наред с традиционните и логични въпроси за определение, видове, сфери и концепции за приложение тази монография отделя значително внимание на специфичните особености на информационния, финансов и управленски аутсорсинг. Ясно подчертава ролята на практиката за аутсорсинг за развитие на бизнес организациите.

Студията на тема „IT – модел за управление на информационните ресурси в административната среда” разглежда възможностите за приложение на тази практиката в реалната административна среда. Особено достойнство на труда е детайлизацията на управлението на аутсорсинг в IT сектора за изпълнение на бизнес процеси.

Останалите четири труда развиват идеите за аутсорсинг в рамката на процесния подход за управление на организациите. Трудове II.20 и II.22 изяснява видовете процесен аутсорсинг като съвременни инструменти за подобряване на публичния и бизнес мениджмънт. Изясняват предпоставките за приложение, особеностите, и технологията за приложение при основните бизнес процеси. Труд II.21 представя световния опит, причините и параметрите за успешен аутсорсинг в органите на изпълнителната власт за предоставяне на публичните услуги. Последният труд III.34, публикуван в Санкт-петербургския политехнически университет разглежда стратегията и структурата на процеса на управление на аутсорсинга. Обосновава приемането на концепцията за междуорганизационно взаимодействие и представя най-често използваните модели за управление на аутсорсинга: пазарен; бюрократичен и основан на доверие между организациите. Разкрива и изяснява елементите и етапите за управление.

Новостта на получените резултати от тези изследвания се свеждат до авторски оценки за протичащите и предстоящи промени в административния аутсорсинг и степента на подготвеност на администрацията за посрещане на тези трансформации.

Съществен принос на тази група трудове е предлагането на теоретическа и концептуална рамка на аутсорсинга, и изясняване на условията за успешно прилагане на тази форма на взаимодействие на администрацията с бизнеса. От важно значение за това са аргументираните изводи от емпирично изследване на опита на редица страни при прилагане на аутсорсинг.

Управление на човешките ресурси - трудове II.6; II.10; II.11; III.34; IV.35; Маркетинг – трудове V.40; V.41; Иновации – труд V.42; Методология на обучението – труд VI.44.

Сборната група на тези трудове демонстрира способностите на кандидата да трансформира теоретични знания в подходящи учебни материали за обучение на студентите. Качеството и разнообразието на публикуваните трудове са гаранция за способностите на кандидата да изпълнява успешно задълженията на преподавател-доцент по конкурсната проблематика.

Като цяло публикациите на д-р Александра Данкова Парашкевова са убедително доказателство за значимостта на нейните приноси за изследване, както на общата теоретична рамка за бизнес и административно предприемачество, така и детайлизираните методологически изследвания на предприемачеството, като ключов подход и фактор за съвременна организация на бизнеса и административната дейност. Тези резултати представят кандидата по конкурса като млад, но опитен изследовател в предметната област в страната.

2.3. Научно-приложна дейност.

Получените резултати от изследванията на кандидата имат не само теоретичен и методически, но и подчертано приложен характер. Този аспект произтича от възможността за използване на трудовете му за подобряване на националната предприемаческа практика, както чрез обучение на специалисти, така и чрез директно сътрудничество с бизнеса при провежданите изследвания.

Кандидатът е координирал и участвал успешно в изпълнението на два международни изследователски проекта. Първият на тема „Педагогическа стратегия за обучение по екотуризъм и втори на ЕК „Dolcheta” за разработка на преподавателски помощни материали. Участвал е и в редица международни конференции. Успешно е координирал организацията на XIX-та международна научна конференция на NISPAcee, в град Варна със съорганизатор ВСУ. Организиран е оперативната дейност по управление на проекти по програма ФАР, както и дейността по програмата за студентска мобилност „Сократ-Еразъм”. Участвал е в подготовката и успешното провеждане на множество публични университетски събития с образователен и изследователски характер.

Тези участия приемам като израз за опит и значимост на научно-приложната дейност на кандидата за ВСУ.

2.4. Педагогическа дейност.

Кандидатът по конкурса има петгодишен организационен и преподавателски опит, натрупан във ВСУ и катедра „Администрация и управление”. Ръководил и рецензирал множество дипломни работи. Изпълнява в двоен обем нормативните изисквания за редовен преподавател в катедрата. Води и участва в изнасяне на курсове по Предприемачество, Индустиален маркетинг, Управление на иновациите и Аутсорсинг в бакалавърска степен и Административен аутсорсинг в магистърска степен на обучение на ВСУ.

От посочените факти може да се направи извод, че кандидатът има натрупана достатъчна професионална преподавателска практика и, че натрупаният от него опит е достатъчен за успешно изпълнение на конкурсната работа.

3. Научни постижения на кандидата и характер на научните приноси.

Като основни научни приноси на д-р Александра Данкова Парашкевова могат да се посочат:

- Изяснена е спецификата и е структурирана проблематиката на бизнес предприемачеството и аутсорсинга в стопанската и административна дейност, и са идентифицирани проблемите на тяхното развитие.
- Обосновани са теоретическите предпоставки, факторите, алтернативните подходи и моделите за съвременно предприемачество и публично-частно партньорство.
- Направено е сравнително аналитично изследване на предприемаческата дейност в ЕС и страната за взаимоотношенията в структурната релация „големи - малки и средни” предприятия и са разкрити тенденциите за тяхното развитие.
- Анализирани са алтернативните подходи и е предложена методология (вкл. модел, критериална мрежа и показатели) за приложение на аутсорсинг за организационно иновационно управление и оценка на ефектите и рисковете за организациите.
- Направено е емпирична проверка на приложимостта на методологията за въздействието на аутсорсинга върху организационните резултати.
- Разкрити са основните насоки и са направени аргументирани изводи и предложения за развитие на предприемаческата и аутсорсингова дейност в страната и приложение на съвременни средства за публично частно партньорство.

Тези приноси са добре дефинирани от кандидата и реално отговарят на постигнатите от него резултати. Те представляват определена новост тъй като са постигнати в периода 2007-2012 г. Свързани са и доказват насочването на изследователската работа на катедра „Администрация и управление” на ВСУ към актуален въпрос на управленската теория, методология и практика.

3.1. Обогаляване на съществуващите знания.

Представените с научните трудове резултати обогатяват съществуващите знания в направленията на стопанското и административно управление и предприемачество. По-конкретните ефекти са свързани с нови теоретически обобщения, операционализация на публично-частното партньорство и аутсорсинга в бизнеса и администрацията и емпирична верификация на предложените методически средства за развитие и управление.

3.2. Приложение на научни постижения в практиката и реализиран ефект.

Резултатите от научните изследвания са практически приложими, което е видно от тяхното публикуване във водещи за страната и чужбина специализирани издания. Конкретен ефект от тях не е изчисляван, но съществуват посочени цитирания и позитивни реакции за потенциални възможности за приложение в практиката.

4. Отражение на публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература.

Публикациите на кандидата са добре представени в нашата и чужда литература. Те са включени в авторитетни специализирани национални и чужди издания или в сборници на научни организации. Кандидатът има дванадесет публикации в Украйна, Турция, Русия, Латвия. Една от публикациите е в материалите на Мрежата на институциите и училищата по публична администрация в Централна и Източна Европа NISEPAsee. Предложените за оценка трудове след получаване на докторска степен в чужбина включват един научен доклад на тема „Стратегия и структура в процеса на управление на аутсорсинга”, изнесен на международна конференция и отпечатан на руски език от Санкт-петербургския политехнически университет. Втора по голяма публикация е научно-приложната разработка на тема „Педагогическа стратегия за обучение по екотуризъм”, на английски език, отпечатан по проект N8URjob – learning the Business of Ecotourism Project на Дирекция Образование и култура на ЕС.

Кандидатът посочва тринадесет цитирания на трудовете.

5. Приноси на съавтори.

От трудовете на кандидата 33 са самостоятелни и 10 в съавторство. Както в тези трудове, така и във всички представени по конкурса е разграничена ясно частта на кандидата, от което може да се прецени, че постигнатите резултати са собствен принос на кандидата.

6. Критични бележки по представените трудове.

Обхватът на хабилитационния и останалите трудове на кандидата несъмнено потвърждават приноса и ролята на д-р А. Парашкевова за синтез на добре систематизирани и задълбочени знания по публичен мениджмънт и предприемачество. При това обаче могат да се направят две бележки, с характер на препоръки.

Първата, засяга възприетия от кандидата тесен обхват на понятието за публично-частно партньорство. В трудовете на кандидата доминира приемането за ПЧП като доминиращо финансово отношение, отколкото като организационна форма на бизнес отношения. В съответствие с това се подчертава специфика на организационния или капиталов акцент на отношенията. По мнение на рецензента по-широкото разбиране за ПЧП, включващо всички видове бизнес отношения, по добре обхваща сложните релации и специфики на връзките между публичния и частния бизнес, които винаги включват както финансова, така и организационна компонента.

Второ, досегашните резултати от изследванията и преподавателската дейност на кандидата са постигнали обхват и значение, които все повече задълбочават полето на общата проблематика на предприемачеството и публичния мениджмънт. Пренасочването към публичния мениджмънт и фокусирането към ПЧП и аутсорсинга е позитивна крачка към детайлизация на предходните изследвания, която е препоръчително да обхване и перспективната проблематика на договарянето и възлагането на обществени поръчки. Насочването към съществуващите проблеми на практиката за обществени поръчки несъмнено ще бъде наградено със заслужаващи внимание позитивни резултати.

Посочените бележки и препоръки не умаляват достиженията, приносите и обосноваването кандидатстване на автора за исканото научно звание. Те могат само да повишат стойността на трудовете за обществеността.

7. Лични впечатления за кандидата.

Познавам кандидата от съвместната ни работа във Факултет МИА на ВСУ. Д-р Александра Данкова Парашкевова е млад, интелигентен, етичен, трудолюбив научен работник и преподавател. Съсредоточен е в работата си като преподавател и коректен към студентите има качествата на добър и високателен възпитател. Уважаван е от колегите си, както в катедра „Администрация и управление“, така и в Университета, изрази за което съм наблюдавал многократно.

8. Заключение.

На основание на посочените факти от рецензията приемам, че представените за оценка трудове на кандидата и изпълнението на приетите във ВСУ изисквания съответстват напълно на критериите на Закона за развитие на АС в Р. България за успешен избор по конкурса за „доцент“ на ВСУ.

Считам, че кандидатът ас. д-р Александра Данкова Парашкевова, преподавател в катедра „Администрация и управление“ на Факултет „Международна икономика и администрация“ на ВСУ, има доказани изследователски и преподавателски постижения. Тя притежава необходимата квалификация, трудова и професионална компетентност, лични качества и зрялост за успешна работа като доцент по посочената научна специалност. Предлагам на уважаемото Научно жури на ВСУ по конкурса да го избере за заемане на академична длъжност „Доцент“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление, специалност Организация и управление на производството (Публичен и бизнес мениджмънт и предприемачество) за нуждите на ВСУ.

София, 15.03.2012 г.

Рецензент:

/Проф. д-р Т. Иванов/